

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ – ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην εποχή της Μακεδονικής δυναστείας (867 – 1056) σημειώνεται

→ αύξηση πληθυσμού

→ οικονομική ανάπτυξη, κυρίως στις πόλεις

A. Οικονομία και κοινωνία της υπαίθρου

•εξαφάνιση μεγάλων γαιοκτημόνων τον 7^ο αιώνα (λόγω αραβικών εισβολών)

•τέλος 8^{ου} – αρχές 9^{ου} αιώνα : εμφάνιση
..... (..... αριστοκρατία)

Επίσης , υπάρχει παράλληλα και η
(..... αριστοκρατία)

•Τέλος 10^{ου} αιώνα : οι 2 αυτές ομάδες συνενώνονται με γάμους και προκύπτει η τάξη των **δυνατών Δυνατοί** = +
Δηλ. οι δυνατοί, εκτός από τεράστια κτηματική περιουσία, διαθέτουν και αξιώματα / θέσεις – κλειδιά :
είναι οι , και
άρχοντες και οι διαχειριστές της ,
..... και περιουσίας .

•**Οι πένητες** , δηλ. **οι αγρότες** που περιλαμβάνουν :

→.....

→.....

→.....

Η τελευταία αυτή ομάδα από τους πένητες έχανε την αυτονομία της και δεν υπηρετούσε στο στρατό, με αποτέλεσμα ο στρατός του Βυζαντίου να ελαττώνεται .

•αρχές 9^{ου} αιώνα : κίνδυνος για την αγροτική κοινότητα και τους ανεξάρτητους αγρότες

A.) από τους δυνατούς , λόγω

B.) από το κράτος, λόγω
με αποτέλεσμα να πουλούν τα κτήματά τους στους δυνατούς με πολύ χαμηλό αντίτιμο .

•τα μεγάλα κτήματα δεν ήταν ενιαίες εκτάσεις, αλλά αποτελούνταν από διάσπαρτα πολυάριθμα κτήματα που ονομάζονταν ή
και τα καλλιεργούσαν οι ή

•οι ευγενείς – δυνατοί → ζουν πλουσιοπάροχα , όμως

→αρνούνται να διαθέσουν χρήματα για τη βελτίωση των.....

Αποτέλεσμα:

.....
.....
.....

ΕΡΓΑΣΙΑ: Επισημάνετε με βάση τα κείμενα τις διατροφικές συνήθειες των Βυζαντινών , αλλά και τη διαφοροποίηση του τρόπου ζωής ανάλογα με την κοινωνική τάξη. Διαβάστε για το σκοπό αυτό και το σχετικό παράθεμα στη σελ. 48 του βιβλίου σας

Ένα γεύμα σε βυζαντινό αρχοντικό

Τις περιόδους νηστείας για θρησκευτικούς λόγους τις τηρούσαν με ευλάβεια. Τον υπόλοιπο χρόνο το γεύμα και το δείπνο σ' ένα ευκατάστατο σπίτι ήταν τελετή με τρεις φάσεις:

Πρώτα σέρβιραν ορεκτικά. συνέχιζαν με ψάρι, που συνοδευόταν συχνά με σάλτσα που λεγόταν γάρως*. Κάποια μορφή ψητού κρέατος προβλεπόταν για ποικιλία. Τέλος πρόσφεραν κάποιο γλυκό. Ήταν τόσο μεγάλη η ποικιλία τροφών, ώστε υπήρχε περιθώριο εκλογής για όλα τα γούστα. Γουρουνόπουλο και χοιρομέρι ήταν αγαπητός μεζές στο Βυζάντιο, όπως και σήμερα στην Ελλάδα. Τα πουλικά συνηθίζονταν βραστά, ψητά ή και στη σχάρα: παπιά και ψάρια καταναλώνονταν πολύ. Συνηθίζονταν επίσης οι σούπες. Πατσάδες πλούτιζαν πολλές φορές το μενού, καθώς και σαλάτες σε μεγάλη ποικιλία. Συμπαθούσαν πολύ το τυρί, όπως και τα φρούτα νωπά ή κομπόστα. Το λάδι το χρησιμοποιούσαν για το μαγείρεμα και έπιναν αρκετό κρασί, το πιο πολύ από τη Χίο.

Μια παράσταση σε μωσαϊκό που βρέθηκε στην Αντιόχεια, δίνει τις λεπτομέρειες ενός γεύματος. Είχε αγκινάρες, άσπρη σάλτσα, μπριζόλες χοιρινές, ψάρι, χοιρομέρι, παπιά, φρούτα, κρασί, καλοβρασμένα αυγά, που τα σέρβιραν σε ωραίες από μπλε σμάλτο αυγοθήκες και τα έτρωγαν με μικρά κουτάλια με μακριά λαβή.

Ταμάρα Ράις, *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Βυζαντινών*, μτφρ Φ. Βώρος, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα

*σάλτσα από μικρά ψάρια, εντόσθια, βράγχια, αίμα ψαριών, αλάτι, πιπέρι, παλιό κρασί.

Ένα τυπικό βυζαντινό αγροτόσπιτο

Για τα σπίτια των χωρικών δεν ξέρουμε πολλά πράγματα, ίσως και λόγω της ευτέλειας των υλικών με τα οποία ήταν χτισμένα: ξύλο, καλάμια καλυμμένα με λάσπη, τούβλα. Είχαν μικρά δωμάτια, σίγουρα κάποια αυλή και έναν κήπο, όπου καλλιεργούνταν λαχανικά. Σίγουρα επίσης, αν και δεν υπάρχουν ρητές μαρτυρίες, θα υπήρχαν στην αυλή μερικές κότες και ίσως ένα γουρούνι. Πιθανότατα, εκεί βρίσκονταν οι υπόγειες αποθήκες, κάτι σαν ρηγά πηγάδια, όπου αποθήκευαν ή έκρυβαν τα σιτηρά τους οι χωρικοί.

Α. Λαΐου, *Αγροτική ζωή και οικονομία* στο Παπανικόλα-Μπακιρτζή, Δ. (επιμ.), Καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2002, σ. 52.

Τα αγροτικά σπίτια είχαν συνήθως έναν όροφο, με στέγη από άχυρο ή κεραμίδια. Τα ρούχα των αγροτών ήταν απλά και φτωχικά. Καλλιεργούσαν δημητριακά (σιτάρι, κριθάρι, σίκαλη κτλ.), αμπέλια, λαχανικά και κάποια οπωροφόρα δέντρα. Το κριθαρένιο ψωμί, το κρασί και τα λαχανικά ήταν η βάση στη διατροφή τους. Το ψωμί από σιτάρι, το μέλι, το τυρί, το ελαιόλαδο και οι ελιές ήταν πολυτέλεια. Τα αμπέλια έφερναν περισσότερα κέρδη. Γι' αυτό και κόστιζαν δέκα φορές περισσότερο από τα άλλα χωράφια. Τα αγροτικά εργαλεία δεν είχαν αλλάξει σχεδόν καθόλου από τη ρωμαϊκή εποχή. Τα περισσότερα ήταν σιδερένια.

Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία, Εθνικό και Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών)